

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ
РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ ТА ТАКТИК ПРИМИРЕННЯ
В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ»**

Виконавець: здобувач другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M22
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Чобанюк Вікторія Русланівна

Керівник: **Фрасинюк Н.І.**,
кандидат філологічних наук, доцент,
старший викладач кафедри
англійської мови

Рецензент: **Кришталюк Г.А.**,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри германських мов та
зарубіжної літератури

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МОВНІ ТА ПОЗАМОВНІ КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	7
1.1. Поняття стратегії і тактики в рамках лінгвістичних парадигм.....	7
1.2. Невербальні компоненти комунікації в процесі спілкування.....	15
1.3. Примирення як об’єкт загальнонаукових та лінгвістичних досліджень.....	23
1.4. Комунікативна ситуація «примирення».....	25
1.5. Методика дослідження комунікативної ситуації «примирення».....	30
Висновки до першого розділу.....	34
РОЗДІЛ 2. ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК ПРИМИРЕННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ.....	37
2.1. Тактики імплементації кооперативно-персуазивної стратегії примирення в англomовному художньому тексті.....	37
2.2. Вербальні засоби реалізації тактико-стратегічних цілей ініціатора примирення.....	50
2.2.1. Лексико-семантичні засоби реалізації тактико-стратегічних цілей ініціатора примирення.....	51
2.2.2. Синтаксичні засоби реалізації тактико-стратегічних цілей ініціатора примирення.....	59
2.2.3. Лінгвостилістичні засоби реалізації тактико-стратегічних цілей ініціатора примирення.....	62
2.3. Невербальні засоби реалізації тактико-стратегічних цілей ініціатора примирення.....	69
Висновки до другого розділу.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	92

ВСТУП

Важливим вектором сучасної гуманітарної науки є спрямованість на вивчення міжособистісної інтеракції з позицій конфліктності / неконфліктності.

Зважаючи на високу конфліктогенність, притаманну розвитку людства у XXI столітті, важливість та потреба дослідження особливостей процесу зміни міжособистісної взаємодії з конфліктно-зорієнтованої на гармонійну сприймається як аксіома.

Звернення до дослідження засобів устанавлення взаєморозуміння і злагоди є однією з характерних тенденцій розвитку сучасної лінгвістики та набуває все більшої актуальності. Питання лінгвістичного аналізу комунікативної ситуації (КС) «примирення», а саме її конститuentів, стратегій і тактик, що застосовують учасники цієї ситуації, а також вербальних і невербальних засобів їх реалізації в англійській мові є одним із тих, що перебуває у полі зацікавленості багатьох мовознавців.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена важливістю вивчення мовленнєвої поведінки представників англійської лінгвокультури в аналізованій комунікативній ситуації, яка покликана відновити гармонію в інтерперсональних стосунках. Вчасність дослідження посилюється його відповідністю суспільно-політичним запитам сьогодення та недостатньою кількістю в сучасній мовознавчій науці робіт, присвячених вивченню особливостей процесу гармонізації міжособистісної інтеракції на матеріалі англійської мови.

Метою роботи є здійснити аналіз вербальних та невербальних засобів реалізації стратегій та тактик примирення в англійському художньому тексті. Досягнення сформульованої мети зумовило виконання таких **завдань**:

- проаналізувати поняття «стратегія» і «тактика» в рамках лінгвістичних парадигм;
- з'ясувати специфічні особливості комунікативної ситуації «примирення» і змодельовати її структуру;

- визначити, описати та розробити класифікацію тактик, що реалізують кожну зі стратегій;
- виявити і схарактеризувати вербальні засоби (лексико-семантичні, синтаксичні, лінгвостилістичні) реалізації стратегій і тактик «примирення» в англomовному художньому тексті;
- виокремити та дослідити спектр невербальних засобів реалізації стратегій і тактик «примирення» в англomовному художньому тексті;

Об'єктом дослідження є висловлення, продуковані англomовними комунікантами в ситуації «примирення» в англomовних текстах.

Предметом дослідження є вербальні й невербальні засоби репрезентації комунікативних стратегій «примирення» в англomовних текстах.

Матеріалом дослідження слугували 450 фрагментів, що репрезентують комунікативну ситуацію «примирення» в англomовних текстах.

Методологічною базою дослідження є антропоцентризм як один з основних парадигмальних векторів сучасної лінгвістики, що вивчає наукові об'єкти крізь призму їх значення для людини, її життєдіяльності, розвитку та вдосконалення.

У роботі використано **загальнонаукові** методи аналізу і синтезу, які дали змогу здійснити узагальнення теоретичної бази роботи та систематизацію зібраного матеріалу; *описовий метод*, за допомогою якого описувалися характеристики типових вербальних та невербальних засобів реалізації стратегій і тактик інтерактивних; *метод безпосереднього спостереження* – характерних мовних способів реалізації об'єкта дослідження. Також застосовано низку спеціальних **лінгвістичних методів**: *метод вибіркового добору та суцільної вибірки* для добору джерел ілюстративного матеріалу та формування дослідницького корпусу; *метод дискурсивного аналізу* дав змогу виокремити стратегії і тактики, якими послуговуються учасники ситуації «примирення» в процесі інтерперсональної взаємодії.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше визначено стратегічний / тактичний потенціал дій англомовних комунікантів у ситуації «примирення» та вербальні й невербальні засоби, застосовувані ними для реалізації стратегічних і тактичних цілей, зокрема вивчено лексико-семантичні, синтаксичні та лінгвостилістичні вербальні засоби, задіяні в реалізації стратегічних / тактичних цілей учасників досліджуваної комунікативної ситуації, а також встановлено невербальні компоненти комунікації, скеровані на досягнення «примирення».

Теоретична значущість роботи визначається її внеском у лінгвоконфліктологію, оскільки в ній вивчається КС «примирення», метою якої є відновлення гармонійної інтеракції. Опис і уточнення сутнісних характеристик аналізованої комунікативної ситуації та дослідження стратегій і тактик реалізації мовленнєвої поведінки її учасників поповнять новими даними теоретичні здобутки комунікативної лінгвістики.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. зумовлено можливістю їхнього використання в процесі викладання теоретичних курсів з англійської лексикології, лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики, а також у спецкурсах, присвячених проблемам мовної еволюції, оцінності мовних одиниць, а також у науководослідницькій роботі студентів, магістрів.

Апробація результатів дослідження. Основні тези роботи були представлені автором на XI міжнародній студентській інтернет-конференції «Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти» 3-7 квітня 2023 року (Chobaniuk Viktoria. Лексико-семантичні засоби реалізації тактики примирення в англомовному дискурсі. *Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти матеріали XI*. [Електронний ресурс] / [редкол. Г. А. Кришталюк (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 126-130).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаної

літератури, списку лексикографічних джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет, методи дослідження, схарактеризовано ілюстративний матеріал, наукову новизну, теоретичну значущість та практичну цінність результатів дослідження.

У першому розділі «Мовні та позамовні комунікативні стратегії і тактики в сучасній лінгвістиці» проаналізовано поняття «стратегія» і «тактика» в рамках лінгвістичних парадигм, окреслено специфіку поняття «комунікативна ситуація «примирення», уточнено його дефініцію та структурні характеристики; викладено науково-теоретичні засади дослідження аналізованої ситуації в умовах англомовної усної неофіційної комунікації; визначено форми втілення процесу медіації в ситуації «примирення», встановлено основні ознаки діяльності медіатора; представлено алгоритм та методику проведення дослідження.

У другому розділі «Вербальні та невербальні засоби реалізації стратегій і тактик примирення в англомовному художньому тексті» досліджено тактико-стратегічний аспект комунікативної ситуації «примирення», встановлено причини, що об'єктивують вибір тієї чи іншої комунікативної стратегії або тактики та визначено вербальні й невербальні засоби їх імплементації.

У загальних висновках підсумовано результати дипломної роботи.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі проблема конструктивного вирішення конфліктів є настільки актуальною, що її вирішення сприймається як один із важливих чинників комфортного існування людини в соціумі. З огляду на це, значна увага дослідників у галузі конфліктології, психології, політології та теорії медіації спрямована на вивчення способів розв'язання конфліктів та переходу до кооперативного, гармонійного спілкування. Аналіз наукових праць з теми дав змогу встановити, що вивчення особливостей комунікативної взаємодії в умовах гармонізації міжособистісної інтеракції є актуальним.

Результати дослідження дали змогу зробити наведені далі висновки.

Комунікативна ситуація «примирення» – це комплекс зовнішніх характеристик спілкування та внутрішніх станів мовців в умовах комунікативної взаємодії на завершальному етапі розвитку конфлікту, що детермінується намаганням учасника / учасників спілкування відновити порушений через певні причини комунікативний баланс і повернутися до гармонійної моделі міжособистісної інтеракції. Учасниками комунікативної ситуації «примирення» є: 1) ініціатор примирення – суб'єкт примирення; учасник спілкування, який ініціює відновлення порушеного внаслідок конфлікту комунікативного балансу; 2) об'єкт примирення – комунікант, що є постраждалою стороною внаслідок конфлікту.

Вибір ініціатором примирення кооперативно-персуазивної стратегії обумовлений його кооперативною налаштованістю та намаганням переконати співрозмовника у необхідності відновлення комунікативного балансу. Стратегія імплементується за допомогою тактик трьох груп: маніфестації власної позиції, раціональної аргументації та емоційної аргументації.

У мовленні ініціатора примирення тактики прохання про вибачення репрезентується за допомогою стереотипної формули *I am sorry* або ж її еліптичного відповідника *Sorry*, лексичних одиниць *so*, *awfully*, *terribly*,

profoundly, стереотипної формули *Forgive me*, за допомогою формул *It's (all) my fault, I am to blame, I was wrong, I (have) made a mistake*, конструкціями, утвореними за схемою: займенник першої особи однини + перформативне дієслово з семою «обіцяти» (*promise, swear*) + інфінітивний зворот, складнопідрядними реченнями з реченням *I promise / I swear* у якості головного та висловленням-номінацією предмету обіцянки у функції підрядного речення, інверсованими реченнями, Заперечних речень із дієсловами *mean, intend, want, plan*, які вказують на випадковість дії, що призвела до конфлікту, прийменникових словосполучень *by accident* і *on purpose*, дієслів, які передають співчуття, переживання: *feel, forgive*, прикметників *miserable, unhappy, sorry, sad, depressed*, цитат тощо.

До основних застосовуваних ініціатором примирення лексико-семантичних засобів належать: лексеми з семантичним компонентом «вибачення / прохання про пробачення»; нейтральні, етикетні та інтимізувальні звертання; позитивно-оцінні прикметники, що експлікують приязне ставлення ініціатора примирення до об'єкта примирення; лексеми з негативною семантикою, представлені прикметниками з семами «емоційний стан», «негативні риси характеру», «оцінка власного малефективного вчинку» та іменниками, що містять сему негативної оцінки ініціатора примирення стосовно себе; лексеми-інтенсифікатори персуазивного впливу висловлень, які експлікують вибачення, прохання про пробачення, каяття та негативну оцінку ініціатором примирення свого малефективного вчинку, а також актуалізатор ввічливості *please*.

Для вербальної поведінки об'єкта примирення характерне використання комунікативів згоди, займенників із семантикою узагальнення, дієслів у наказовому способі.

Характерними для комунікативної поведінки ініціатора примирення синтаксичними засобами є спонукальні речення, розповідні речення зі значенням реквестивності, розповідні речення зі значенням оптативності, загальні запитання та розділові запитання, обидві частини яких –

стверджувальні. Метою використання усіх перерахованих вербальних засобів є заклик до відновлення злагоди у стосунках та спонукання об'єкта примирення до відновлення комунікативного балансу.

Основними синтаксичними структурами, які характеризують мовлення об'єкта примирення є прості речення, значення яких синонімічне або антонімічне значенню реплік-стимулів (залежно від обраної комунікативної стратегії), а також запитання-перепити.

Основними лінгвостилістичними засобами, що застосовуються ініціатором примирення в ситуації гармонізації міжособистісної інтеракції з об'єктом примирення, є номінативні та зооморфні метафори, метафори дії та процесу, образні порівняння, гіперболи, повтори, риторичні запитання. Лінгвостилістичні засоби у мовленні об'єкта примирення служать для увиразнення, збільшення експресивності та образності висловлення, посилюють його смислове навантаження та допомагають акцентувати увагу співрозмовника на найважливіших сегментах повідомлення. У процесі комунікативної взаємодії з ініціатором примирення об'єкт примирення вдається до використання метафор, образних порівнянь, гіпербол, повторів, риторичних запитань.

Серед характерних невербальних компонентів комунікативної поведінки ініціатора виокремлено екстралінгвальні НВК на позначення таких психофізіологічних реакцій людини, як «плач» та «зміна кольору обличчя», просодичні НВК (манера мовлення та гучність, з якою вимовляється певне повідомлення), кінесичні НВК (жести, усмішка, погляд), такесичні НВК (обійми, поцілунки) і проксемічні НВК (зміна дистанції між учасниками комунікації (її скорочення) та зміна положення тіла).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.П., Скубашевська О.С. Мовні стратегії як чинник освітніх інновацій. Гілея. 2010. С.133-147.
2. Ананко Т. Р. Стратегії аргументації у корпоративному дискурсі. *Мова і культура*. 2013. Вип. 16. Т. 2. С. 102–106.
3. Андриенко Т. П. Речевой акт иронии в английском языке (на материале художественной литературы XVI и XX веков) : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Харьковский нац. ун-т им. В. Н. Каразина. Харьков, 2002. 208 с.
- 4.Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. К. : Академія, 2004. 344 с.
5. Безугла Л. Р., Романченко І. О. Лінгвопрагматика дискримінації у публіцистичному дискурсі : монографія. Харків : ФОП Лисенко І. Б., 2013. 182 с.
6. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2004. Вип. 10. С. 11–16.
7. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации : монографія. К. : Киев. ун-т им. Тараса Шевченко, ИИА «Астрей», 1997. 310 с.
8. Бесемер Х. Медиация. Посредничество в конфликтах: Духовное познание, 2005. 176 с.
- 9.Бурмістренко Т. В. Риторичне питання як механізм аргументативного впливу в офіційній промові. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2013. Вип. 30. С. 14–20.
10. Ваулина О. В. О некоторых языковых особенностях выражения эмоций в речи. *Актуальні проблеми вивчення мови та мовлення, міжкультурної комунікації*. Харків : Константа, 1996. С. 30–35.
11. Вержбицка А. Речевые жанры. Жанры речи. Саратов : Изд-во гос. учеб.-науч. центра «Колледж», 1997. С. 99–111.

12. Войцехівська Н. К. Інвективи в конфліктному діалогічному дискурсі. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2014. № 29. С. 323–333.
13. Войцехівська Н. К. Примирення як спосіб подолання конфліктної мовленнєвої взаємодії. *Вісник Житомирського державного університету*. 2013. Вип. 68. Філологічні науки. С. 55–58.
14. Галич О. Теорія літератури : підручник для студентів філол. спец. вищих закладів освіти. К. : Либідь, 2001. 488 с.
15. Гедз С. Ф. Комунікативно-прагматичні особливості висловлювань з інтерогативним значенням у сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київський держ. лінгв. ун-т. К., 1998. 18 с.
16. Гедз С. Ф. Риторичні запитання в сучасній англійській мові: комунікативно-функціональний аспект. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 3. С. 35–41.
17. Голошук С. Л. Реалізація невербальних засобів спілкування у спонукальному дискурсі. *Вісник Сумського державного університету*. Серія: Філологія. 2007. № 1. Т. 2. С. 19–23
18. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация, пер. с англ. ; сост. В. В. Петрова ; под. ред. В. И. Герасимова. М. : Прогресс, 1989. 312 с.
19. Дерпак О. В. Конфронтативні мовленнєві жанри: комунікативно-прагматичний та мовний аспекти (на матеріалі української, англійської та польської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2005. 16 с.
20. Иванова К. А. Язык жестов в процессе общения. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2001. Вип. 13(№ 527). С. 64–67.
21. Ільченко М. Л. Повтор як втілення сугестивної стратегії англomовного електорального дискурсу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2001. № 953. С. 42–47.

22. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи : монография. М. : КомКнига, 2006. 288 с.
23. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів. К. : Наукова думка, 1996. 190 с. 77.
24. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання : монографія. К.: Видавничий центр КДЛУ, 2001. 351 с.
25. Козак С. В. Комунікативні стратегії як засіб маніпулятивного впливу в англомовних прес-релізах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна.* 2012. № 23. С. 68–70.
26. Козяревич Л. В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англомовної прози ХХ століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2006. 191 с.
27. Коляда Е. К. Фразеологічні одиниці сучасної англійської мови на позначення динаміки конфлікту. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство.* 2013. № 17 (266). С. 216–219.
28. Комунікативні стратегії англійської мови: навчально-методичний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 71 с.
29. Кононенко В. Ключові висловлення як текстотвірні знаки художнього дискурсу. *Українська мова.* 2014. № 1. С. 38–50.
30. Корольов І. Р. Комунікативна ситуація «виправдання»: функціонально-прагматичний та лінгвокультурний аспекти (на матеріалі української, російської та англійської художньої прози ХІХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2008. 238 с. 234
31. Корольова А. В. Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуаціях конфлікту. *Studia Linguistica.* 2008. Вип. 1. С. 48–53.

32. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови. К. : Вища школа, 2003. 462 с.
33. Мясоєдова С. В. Лексико-семантичні й прагматичні особливості непрямих спонукальних висловлень у творах О. Кобилянської. *Молодий вчений*. 2016. № 9 (36). С. 228–233.
34. Мясоєдова С. В., Попова Н. О. Питальна форма висловлення як непрямий спосіб вираження спонукання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2013. Вип. 39. С. 78–81.
35. Новак В. Р. Важливість дотику як невербального компонента в акті комунікації. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации*. 2011. № 4. Т. 24 (63). Ч. 2. С. 322–327.
36. Орлянський В. С. Конфліктологія : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 160 с.
37. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. Львів : ПАІС, 2007. 168 с.
38. Паповянц Е. Г. Емоційна аргументація як складова аргументативно-персуазивного потенціалу цитатного дискурсу в англomовній пресі. *Тези доповідей Шостого міжнародного наукового форуму: Сучасна англїстика: До 85-річчя кафедри англїської філології*. Харків : Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2015. С. 105–107.
39. Передон Н. О. Імпліцитний складник комунікації в процесі деескалації конфлікту. *Актуальні питання іноземної філології : наук. журн*. 2014. № 1. С. 122–126.
40. Передон Н. О. Комунікативна поведінка ініціатора примирення: лінгвостилістичний аспект дослідження. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2017. Вип. 4. С. 73–77.

41. Передон Н. О. Мова як засіб розв'язання конфлікту. *VIII Міжнародна науково-практична конференція студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»*. Луцьк, 14–15 травня 2014 р. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. Т. 3. С. 359–362.
42. Пірен М. І. Конфліктологія: підручник. К. : МАУП, 2003. 360 с. 239
43. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. К. : Либідь, 1993. 248 с.
44. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К. : Вид. центр «Київ. ун-т», 1999. 308 с.
45. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
46. Приходько Г. І. Невербальні засоби вираження емоцій. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки*. 2015. № 4. С. 150–153.
47. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : монография. К. : Фитосоцицентр, 2002. 336 с.
48. Селіванова О. О. Основы теорії мовної комунікації. Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
49. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
50. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 212 с.
51. Серякова И. И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках : монография. К. : Изд. центр КНЛУ, 2012. 280 с.
52. Силинская Н. П. Зооморфная метафора как средство концептуализации отрицательных эмоций в английской фразеологии. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2015. № 10 (41). Ч. 5. С. 91–92.

53. Солощук Л. В. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англomовному дискурсі : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2009. 469 с. 165.

54. Умрихіна Л. В. Проблема розмежування спонукальних і оптативних речень. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2016. № 1. Т. 19. С. 139–145.

55. Фролова І. Є. Дискурсивна стратегія як когнітивно-комунікативний феномен. *Культура народів Причорномор'я*. 2006. № 82. Т. 2. С. 207-209.

56. Фролова І. Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. 344 с.

57. Чайка Л. В. Диз'юнктивні тактики комунікації у вербальному конфлікті (на матеріалі англійських інтерогативів). *Нова філологія*. 2012. № 52. С. 205–209.

58. Черняк О. П. Структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості висловлень осуду (на матеріалі англomовного художнього дискурсу) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2009. 20 с. 243

59. Шкіцька І. Ю. Епітети, порівняння, антитеза як засоби інтенсифікації маніпулятивного впливу. *Лінгвістичні дослідження*. 2011. Вип. 32. С. 249–255.

60. Шкіцька І. Ю. Маніпулятивна стратегія позитиву в українській мові : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Тернопільський нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2012. 484 с.

61. Шкіцька І. Ю. Маніпулятивні тактики позитиву : лінгвістичний аспект : монографія / за наук. ред. проф. В. М. Бріцина. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 440 с.

62. Шум'яцька О. М. Мовленнєвий жанр вибачення у сучасній німецькій мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2016. 219 с.

63. Якименко Н. С. Невербальні засоби ділового спілкування. *Дивослово*. 2003. № 5. С. 42–45.
64. Янова О. А. Номінативно-комунікативний аспект позначення усмішки як компонента невербальної поведінки (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київський нац. лінгв. ун-т . К., 2002. 19 с.
65. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 312с.
66. Argyle M. *Social Interaction*. L. : Transaction Publishers, 1973. 504 p.
67. Bovee C. L., Thill J. V. *Business Communication Today*. N. Y. : McGraw-Hill, Inc., 1992. 659 p.
68. Pechenkina A. O. *The Complexity of Conflict Management*. A PhD Diss. in Political Science. The Pennsylvania State University. 2013. 224 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

69. Великий тлумачний словник сучасної української мови : уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
70. Основні лінгвостилістичні поняття і категорії (словник-довідник філолога) / уклад. І. І. Коломієць. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 202 с.
71. Словник української мови : ред.-упоряд. О. С. Марципківська, В. М. Русанівський, Н. І. Швидка. К. : Наукова думка, 1976. 723 с.
72. Українська мова: енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. [вид. 2-ге, випр. і доп.]. К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. Бажана, 2004. 824 с.
73. *Body Language Dictionary* [Electronic resource]. Available from: <http://www.bodylanguageproject.com/dictionary>.
74. *Cambridge Dictionary* [Electronic resource]. Available from: <http://dictionary.cambridge.org>. 247
75. *Collins Dictionary* [Electronic resource]. Available from: <http://collinsdictionary.com/dictionary>.

76. Leech G. A Glossary of English Grammar. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. 133 p.

77. Longman Dictionary of Contemporary English. – Third Edition. – Pearson Education Limited, 2000. 2224 p.

78. Macmillan Dictionary. [Electronic resource]. Available from: <http://www.macmillandictionary.com>.

79. Merriam-Webster Dictionary. [Electronic resource]. Available from: <https://www.merriam-webster.com/dictionary>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

80. Ashlee J. Love in Ruins. Mustang : Tate Publishing, 2010. 271 p.

81. Bhushan S. Only You Understood My Dream: Love Friendship Dream. New Delhi : Educreation Publishing, 2013. 107 p.

82. Clark R. Yes, My Darling Daughter. Morrisville : Lulu.com, 2010. 154 p.

83. Collins J. Forgetting What's Forgiven. Bloomington : Xlibris Corporation, 2013. 183 p.

84. Eller J. M. Lore of the Fallen. Bloomington : Trafford Publishing, 2007. 211 p.

85. Griffith R. The Valley of Golden Dreams. Bloomington : Xlibris Corporation, 2011. 147 p.

86. Jaiswal S. J. The Untouched Bride. Bloomington : Xlibris Corporation, 2011. 212 p.

87. McVeigh Miller A. A Dreadful Temptation: Or, a Young Wife's Ambition. Auckland : The Floating Press, 2015. 167 p.

88. Stone P. Second Chance Dad. Toronto : Harlequin, 2011. 224 p.

89. Ware G. Lovely Liars. Bloomington : iUniverse, 2005. 148 p.

90. Webster G. D. The Soul Reader: A Novel of Suspense. Bloomington : WestBow Press, 2011. 260 p.